

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Anton Jäger
Hyperpolitiek. Extreme politisering zonder politieke gevolgen
 Amsterdam: Athenaeum—Polak & Van Genneep | 2024 | 144 pp. | € 16,-

Hyperpolitiek: vluchtige politieke betrokkenheid

Het populisme is actueel, maar inmiddels zijn we alweer in een nieuwe fase beland, constateert de Belgische politicoloog Anton Jäger in *Hyperpolitiek*. In dit pittige essay neemt hij zijn lezers mee langs de politieke fases van de afgelopen anderhalve eeuw. Het begon met de massapolitiek, die eind negentiende eeuw ontstond en met de val van de Berlijnse Muur ten einde kwam. Er was in die tijd een hoge mate van politisering, die zich vooral via grote organisaties en politieke partijen voltrok. Dat liep af in 1989, toen de postpolitieke tijd van de jaren negentig en de jaren nul aanbrak. Mensen hadden het privé goed en politiek werd iets voor technocraten. Daar kwam met de bankencrisis in 2008 abrupt een eind aan, toen de antipolitieke fase aanbrak: grote demonstraties tegen globalisering, een steviger positie van populistische partijen aan de linkerkant (Griekenland) en aan de rechterkant (Hongarije, Nederland) en weerstand tegen de bestaande politiek. Deze fase hield aan tot 2016, toen de huidige periode van de hyperpolitiek aanbrak: grote politieke betrokkenheid via bewegingen als Black Lives Matter, Extinction Rebellion en de ‘gele hesjes’, maar een lage graad van organisatie en uithoudingsvermogen. Mensen zijn via sociale media dan weer op het ene probleem betrokken en dan weer op het andere, zonder dat ze veel voor elkaar krijgen, meent Jäger. Met de term ‘hyperpolitiek’ lijkt hij de huidige gepolitiseerde vluchtigheid goed te typeren, maar het is wel de vraag of Jäger de effectiviteit van hyperpolitieke acties niet onderschat. Er is immers op het gebied van Zwarte Piet en klimaatbewustzijn iets wezenlijk veranderd.

Huib Buijssen
De verborgen psychologie achter populisme. Als je dit boek leest, begrijp je Wilders beter ... en jezelf
 Tilburg: TRED | 2024 | 232 pp. | € 21,90

De psychologie achter het populisme

Een populist zet het volk tegenover de elite, spreekt begrijpelijke taal, en is voor behoud van wat we hebben. Waarom krijgen populistten een grote aanhang, terwijl ze geen oplossingen bieden en soms juist de kiezers benadelen? Huub Buijssen verklaart de aantrekkingskracht van populistten vanuit de psychologie. Populisten refereren naar algemeen geldende menselijke instincten en emoties. Vanuit de evolutie zijn we bang voor vreemden; dat kunnen vijanden zijn, of ze kunnen ziektes overbrengen. We zijn voor het behoud van wat we hebben, en kortzichtig. Het laatste was in een jager-verzamelaarscultuur nodig om te overleven. We idealiseren het verleden: de saaie vakanties van vroeger worden nu als idyllisch voorgesteld. Een populist speelt in op deze instincten: deze geeft de buitenlander (vreemde) de schuld, komt met kortetermijnoplossingen zonder naar de lange termijn te kijken, en

wil terug naar vroeger, toen alles nog ‘gewoon’ was. Tevens doet hij dat in eenvoudige taal, zonder enige nuance. Hierdoor voelt de kiezer zich verwant met de populistische politicus. Wat kan een niet-populistische politicus hiertegen doen? Buijssen adviseert om te luisteren, vragen te stellen en verhalen te vertellen. Redeneringen en feiten zullen niet helpen. Het draait om het (oer)gevoel.

Tijn Sadée

*De clan van Orbán.
Kroniek van de Hongaarse
aanval op Europa*
Amsterdam: Prometheus |
2024 | 304 pp. | € 23,99

Viktor Orbán: christelijk en conservatief, maar geen christendemocraat

De titel *De clan van Orbán* is een beetje misleidend, omdat deze suggereert dat het boek de entourage rondom de Hongaarse autocraat uit de doeken doet. Dat is maar zeer beperkt het geval. Het boek van journalist Tijn Sadée schetst wel de achtergrond en het verloop van de macht die Viktor Orbán de afgelopen twee decennia veroverd heeft. Als correspondent, eerst in Hongarije en vervolgens in Brussel, heeft Sadée de ontwikkelingen rond Orbán op de voet gevolgd; hij schetst hoe deze Hongarije steeds meer in zijn greep krijgt en daarbij de oppositie en de onafhankelijke pers monddood probeert te maken. Dit doet hij mede door het creëren van vijandbeelden ten aanzien van de migrant, de EU en de joods-Hongaarse zakenman George Soros, en door het neerzetten van Hongarije als christelijk-conservatief bastion tegenover de links-progressieve EU. Het boek is door de vele intermezzo's en de journalistieke opzet, waarin oude en nieuwe interviews elkaar afwisselen, wat rommelig van opzet – het biedt geen originele studie en meer een journalistiek overzicht van ontmoetingen en waarnemingen –, maar geeft wel een goed beeld van hoe het rechtsstatelijke karakter van een democratie kan ontaarden wanneer een machthebber geen wezenlijk tegengeluid meer duldt. Pluriformiteit, een kenmerkend onderdeel van de christendemocratische politieke visie, is de populist Orbán vreemd.

Maarten van Rossem

*Over populisme en
onze democratie*

Amsterdam:

Nieuw Amsterdam | 2024 |

112 pp. | € 17,50

Populisme in het kielzog van én tegen de democratie

Het Westen kent sinds de Tweede Wereldoorlog voortdurend populistische erupties, omdat populisme ‘onverbrekkelijk verbonden is met de democratie’, die nu eenmaal niet perfect is. Het is als het ware ‘het onkruid dat groeit in de kloof tussen de belofte en de werkelijkheid van de democratie’, aldus historicus Maarten van Rossem in een boeiend en overzichtelijk essay over het populisme, dat een geüpdatete versie is van zijn in 2010 verschenen *Waarom is de burger boos?*. Van Rossem focust op de Nederlandse ‘verlossers’, zoals Fortuyn, Wilders en Verdonk, maar kijkt zo nu en dan ook over de grens. Daarbij constateert hij opvallend genoeg dat veel populisten aanvankelijk hun heil zochten in het neoliberale discours van de vrije markt; toen echter vanaf de jaren tachtig de gevestigde partijen dit overnamen, werd het verzet tegen immigratie het ankerpunt van de populisten. Kenmerk van alle populisten is dat zij claimen als enige namens het volk te spreken, dat één en ondeelbaar is. Niet het parlement met zijn volksvertegenwoordigers maar de populisten zélf vormen de ware democraten, aangevoerd door een charismatische leider. Populisten zijn dan ook ‘systeemvijandig’ naar de parlementaire democratie, die volgens hen te veel verscheidenheid en daardoor gebrek aan daadkracht vertoont. En zo is de weg van populist naar autocraat snel geplaveid.